

Aansluiten bij een LVB, ...(hoe) doe jij dat?

Houding en communicatie aansluiten bij de kenmerken van een LVB

November 2023

Inhoud:

- 1 Taalbegrip
- 2 Aanpassen van de communicatie
- 3 Houding aanpassen
- 4 Aansluiten bij de persoon
- 5 Aanpassen van de ondersteuning
- 6 Sociaal netwerk inschakelen

1. Taalbegrip

Mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB) hebben behoefte aan een manier van communiceren en houding die aansluiten bij de kenmerken die bij hun beperking horen. Omdat de taal- en spraakontwikkeling vaker vertraagd is, behoren problemen met het begrijpen en gebruiken van taal tot de hoofdkenmerken van een LVB.

Woordenschat en taalbegrip zijn meestal beperkter. Dit zie je terug in moeite met:

- abstracte begrippen,
- het begrijpen van lange(re) en complexere zinnen,
- het begrijpen van beeldspraak, spreekwoorden en gezegden.

Ook kan er meer moeite zijn met het herkennen van non-verbale informatie. Vooral als de verbale en non-verbale informatie tegenstrijdig zijn, zoals wanneer iemand iets sarcastisch zegt en daarbij glimlacht.

Het beperktere taalbegrip merk je niet altijd op.

Bijvoorbeeld omdat iemand uit schaamte niet wil of durft te zeggen dat iets niet duidelijk is. Of omdat het taalgebruik beter ontwikkeld is dan het taalbegrip.

Meestal gaan gesprekken over dingen die iemand belangrijk vindt wel goed. Iemand die elke dag computerspelletjes speelt, kan daar goed over (mee)praten en kent bijvoorbeeld ook de Engelse speltermen. Zodra een gesprek echter gaat over iets wat verder van hem afstaat, kan het beperktere taalbegrip wel meer opvallen.

Ook kan iemand door eerdere hulpverleningservaringen bepaalde 'hulpverlenerstermen' gebruiken, zonder precies te weten wat die betekenen.

Het taalniveau is vaak niet hoger dan het tweede basisniveau: A2. Dat wil zeggen dat eenvoudige en korte boodschappen en teksten worden begrepen en gelezen.

Mensen met een LVB:

- Hebben vaker moeite het sociale gesprek gaande te houden.
- Vinden het lastiger de eigen ideeën, gevoelens en gedachten onder woorden te brengen.
- Kunnen korte, eenvoudige notities en boodschappen of een zeer eenvoudig briefje schrijven, bijvoorbeeld om iemand te bedanken.

Bekijk de toelichting op taalniveaus van [de Taalbrigade](#)

2. Aanpassen van de communicatie

Door rekening te houden met het beperktere taalbegrip worden gesprekken effectiever. Je voorkomt bovendien overvraging en het risico dat je gesprekspartner afhaakt. Hieronder wat tips om de communicatie bij het **vermoeden van een LVB** aan te passen.

In gesprek

- Spreek rustig en in korte zinnen met concrete woorden en heldere voorbeelden.
- Vermijd dubbele ontkenningen, spreekwoorden, gezegden en beeldspraak, maar ook vakjargon.
- Gebruik geen ironie of sarcasme.
- Vraag of wat je hebt gezegd of gevraagd duidelijk is.
- Geef iemand tijd om na te denken over en te reageren op wat gezegd of gevraagd is. Stel geen nieuwe vraag als er niet meteen een antwoord komt.
- Bespreek één onderwerp tegelijk. Maak eventueel een agenda met bespreekpunten tijdens de afspraak.
- Schrijf afspraken op en/of gebruik plaatjes of tekeningen om dingen te verhelderen.
- Waak daarbij voor te kinderachtige voorbeelden en realiseer je dat niet iedereen gebaat is bij alle vormen van visuele ondersteuning.
- Zorg dat wat je zegt, overeenkomt met jouw intonatie, gezichtsuitdrukking en houding.
- Herhaal met regelmaat de gemaakte afspraken.
- Benoem concreet wat je ziet en verwacht.

Schriftelijk

- Schrijf maximaal 1 A4tje.
- Gebruik een groot en duidelijk lettertype.
- Geef één boodschap per zin, met maximaal 15 woorden.
- Geef alinea's heldere kopjes en kom in een alinea snel tot de kern van de boodschap.
- Gebruik tabellen of schema's als dat de informatie beter weergeeft dan in tekst.
- Schrijf afkortingen voluit.
- Gebruik cijfers voor getallen in plaats van letters, dus 30 en niet dertig.

Meer lezen en concrete voorbeelden

- [Website](#) taal voor allemaal
- [Factsheet](#) eenvoudige taal

3. Houding aanpassen

Soms heeft iemand met een LVB negatieve ervaringen met hulpverlening. Hij begreep misschien niet alles, dingen gingen te snel, hulpverleners namen besluiten voor of spraken óver en niet mèt de persoon. Om het vertrouwen in de hulpverlening (weer terug) te winnen, is het belangrijk dat je je bewust bent van je houding en gedrag.

Hoewel onderstaande voor alle hulpverleningsgesprekken geldt, is het extra belangrijk om dit toe te passen in gesprekken met iemand met een LVB.

- Wees respectvol, oprecht nieuwsgierig en oordeelsvrij, neem een 'niet-weten houding' aan.
- Heb een positieve en optimistische grondhouding: benoem wat er goed gaat en straal uit dat je vertrouwen hebt in de goede bedoelingen en (leer)mogelijkheden.
- Luister goed en aandachtig, dwaal niet af met je gedachten of gedrag, kijk bijvoorbeeld niet op je telefoon.
- Wees consequent en voorspelbaar in je gedrag: zeg wat je doet en doe wat je zegt.
- Wees je bewust van jouw voorbeeldgedrag, bijvoorbeeld wat betreft sociale vaardigheden.
- Neem de tijd. Meer dan je voor iemand zonder een LVB doet.
- Spreek in ik- en niet in jij-boodschappen.
- Wees open, transparant en eerlijk.
- Blijf in het hier en nu, ga niet te snel, kijk niet te ver vooruit.
- Wees duidelijk in je verwachting(en).
- Wees betrokken, maar laat je niet meeslepen in de problematiek of emoties van de persoon.

Meer lezen:

- Publicatie specifiek over [jeugdigen en jongvolwassenen met een LVB](#)
- In verschillende publicaties van het Landelijk Kenniscentrum LVB en op de [website](#) vind je meer informatie over de kenmerken van een LVB en hoe daar rekening mee te houden.

4. Aansluiten bij de persoon

Ieder mens en iedere situatie is anders. Niet alle kenmerken van een LVB zie je terug bij iedereen en ook de mate waarin iemand ergens zelf problemen mee heeft verschilt. Daarom is goed aansluiten bij de persoon belangrijk.

Sluit aan bij de persoon

- Stimuleer de ander tot zelf nadenken en in actie komen.
- Ga niet af op wat iemand zegt, maar op wat iemand doet.
- Sluit aan bij de interesse van de persoon.
- Sluit aan bij iemands gewoonten.
- Sluit aan bij de motivatie van de persoon. Staat iemand open voor ondersteuning of (nog) niet? Oefenen heeft weinig zin als iemand het nut van ondersteuning niet inziet.
- Iemand kan wensen/behoefte hebben die niet aansluiten bij zijn/haar mogelijkheden. Ontkracht de wens of behoefte niet, maar kijk welke kleine stap al genomen kan worden in de gewenste richting.
- Sta naast de persoon, niet erboven. Zoek samen naar oplossingen, stel samen doelen op en leg samen afspraken vast.
- Laat de regie zoveel mogelijk bij de persoon.
- Sluit aan bij de eigen kracht van de persoon met een LVB en neem over waar die ophoudt.

Meer lezen:

- In de [Richtlijn Effectieve Interventies LVB](#)

5. Aanpassen van de ondersteuning

Biedt structuur aan, waar mogelijk visueel

- Altijd dezelfde opbouw, bijvoorbeeld: eerst een samenvatting van de vorige keer, dan nieuwe vaardigheid oefenen en daarna een korte uitleg.
- Zet de opbouw en duur in een schema en hang dit bijvoorbeeld op.
- Maak samen een stappenplan voor ingewikkelde situaties en gebruik hiervoor een kalender, agenda of schrijfbord. Gebruik ook visuele ondersteuning als dat helpt.

Wees concreet

- Geef concrete tips hoe iemand dingen aan kan pakken of zich anders kan gedragen.
- Gebruik herkenbare voorbeelden uit het dagelijks leven van iemand.
- Om te motiveren: leg duidelijk uit wat er gaat gebeuren, maar vooral wat de interventie of nieuwe vaardigheid hem gaat opleveren; wat er beter zal gaan.
- Doe oefeningen samen waar iemand dat (nog) niet zelf kan.
- Wissel praten af met doen.

Pas interventies aan

- Mensen met een LVB hebben meer tijd nodig om iets te leren, maar kunnen zich minder lang concentreren. Laat een sessie niet langer dan een uur duren en las een pauze in wanneer iemand daar om vraagt of behoefte aan lijkt te hebben.
- Als een interventie bedoeld voor gemiddeld begaafde personen wordt ingezet: verkort dan de duur van een sessie en plan meer sessies voor dezelfde hoeveelheid oefenstof.
- Zorg ervoor dat er zo min mogelijk afleidende prikkels zijn.
- Voorkom faalervaringen en stimuleer succeservaringen door complexe opdrachten in kleine en op korte termijn haalbare stappen aan te bieden.
- Heb oog voor de doelen die behaald worden en benoem die (niet kinderachtig of overdreven).
- Als iemand moeite heeft met het herkennen en benoemen van gevoelens van zichzelf of anderen of met het begrijpen van oorzaak-gevolgrelaties, geef heldere uitleg daarover.
- Oefen vaardigheden op verschillende manieren, zoals in spelvorm, rollenspel, schriftelijke opdracht of videofragment.

6. Sociaal netwerk inschakelen

Om wat er tijdens een interventie geleerd is te laten bekijken en te generaliseren naar andere situaties en omgevingen, is herhaling belangrijk. Het sociale netwerk van de persoon met een LVB kan hier dagelijkse ondersteuning bij bieden.

Iemand met een LVB leert beter door veel herhaling en oefening.

- Mensen in de dagelijkse omgeving kunnen de persoon met een LVB helpen om dat wat geleerd is ook in het alledaagse leven toe te passen.
- Als de persoon met een LVB daar toestemming voor geeft, is het daarom goed om contact te houden met bijvoorbeeld ouders, partners of andere belangrijke personen en deze te betrekken bij de gesprekken of oefeningen. Zo kunnen zij motiveren en gericht ondersteunen bij het in praktijk brengen van het geleerde.

Meer lezen

- In de richtlijnen [Effectieve Interventies LVB](#) en [Diagnostisch Onderzoek LVB](#) staan meer aanbevelingen.

Dit is een publicatie van het Landelijk Kenniscentrum LVB[©], wij zetten ons in voor het ontwikkelen en verspreiden van kennis voor iedereen die professioneel geïnteresseerd is in LVB. Wij zien graag dat de informatie wordt gedeeld. Gebruik van (delen van) de tekst altijd met bronvermelding.

Om de teksten zo leesbaar mogelijk te houden, gebruiken we in deze tool 'hij', hiervoor kun je ook 'zij' of 'hen' lezen, of iets anders wat past. De ontwikkelingen gaan snel. We proberen de informatie actueel te houden. Kom je iets tegen dat om aanpassing of aanvulling vraagt, laat het ons weten. info@kenniscentrumlvb.nl